

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 18/2004 rd

Lagmotion med förslag till lagar om ändring av 50 a § kreditinstitutslagen och 4 § lagen om Fi- nansinspektionen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 februari 2004 en lagmotion med förslag till lagar om ändring av 50 a § kreditinstitutslagen och 4 § lagen om Finansinspektionen (LM 3/2004 rd — Jukka Gustafsson /sd m.fl.) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- andra finansminister Ulla-Maj Wideroos och lagstiftningsråd Erkki Sarsa, finansministeriet
- biträdande direktör Rainer Lindberg, Konkursverket
- direktör Anja Peltonen, Konsumentverket
- jurist Ilse Lampela, Finansinspektionen
- verkställande direktör Markus Fogelholm och direktör Erkki Kontkanen, Bankföreningen i Finland

- vice verkställande direktör Harri Sailas och enhetschef Heikki Alanen, Nordea Bank Finland Abp
- bankdirektör Pekka Sarvi-Peräkylä, Andelsbankscentralen
- direktionsmedlem Maarit Näkyvä och bankjurist Jukka Huotari, Sampo Bank Abp
- kommunikationsdirektör Petri Aaltonen, Posten Finland Abp
- medlemsservicechef Markku Möttönen, De Synskadades Centralförbund
- marknadsföringschef Vesa Huttunen, Paikallisosuuspankkiliitto ry
- verkställande direktör Markku Ruutu, Sparbanksförbundet i Finland
- ordförande Elsi Hetemäki, Delegationen för riksomfattande pensionärsorganisationer VENK
- ordförande Pekka Tuomisto, Delegationen för äldre- och pensionsärenden.

LAGMOTIONEN

I motionen föreslås att 50 a § i kreditinstitutslagen kompletteras med ett nytt 3 mom. När en kund ger ett kreditinstitutkontor ett betalningsförmedlingsuppdrag, skulle kreditinstitutet enligt det nya lagrummet för betalningsförmedlingen få ta ut en serviceavgift på högst 2,5 euro per uppdrag.

Dessutom föreslås i 4 § i lagen om Finansinspektionen en ny 9 a-punkt som ålägger Finansinspektionen att såväl innehållsligt som med avseende på storlek och kvalitet följa och göra en bedömning av de betalningstrafiktjänster kreditinstituten tillhandahåller och de serviceavgifter de tar ut samt se till att oskäligen serviceavgifter

inte hindrar folk att få grundläggande banktjänster.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ekonomiutskottet föreslår att lagmotionens förslag till lag om ändring av 50 a § i kreditinstitutslagen förkastas och att lagen om ändring av 4 § i lagen om Finansinspektionen godkänns med ändringar.

I 50 a § i kreditinstitutslagen finns bestämmelser om kunders rätt till grundläggande banktjänster. En depositionsbank får endast av vägande skäl vägra att öppna ett vanligt inlåningskonto och att bevilja en produkt som är avsedd för användningen av ett sådant konto eller vägra att sköta ett uppdrag som avser betalningsförmedling för en fysisk person som vistas i en EES-stat.

I lagen om Finansinspektionen föreskrivs om Finansinspektionens uppgift. Finansinspektionen sköter sin uppgift genom att bl.a.

- övervaka att tillsynsobjekten följer bestämmelserna om finansmarknaden och de föreskrifter som har meddelats med stöd av dem samt övervaka att tillsynsobjekten iakttar sina stadgar och villkoren i sitt verksamhetstillstånd,

- meddela de bestämmelser som behövs för tillämpning av lagen, såsom särskilt föreskrivs i lag,

- ta initiativ till lagstiftning och andra åtgärder som berör finansmarknaden samt genom att delta i beredning av lagstiftning,

- främja god praxis i de i lagen angivna tillsynsobjektens och i övriga finansmarknadsaktörers verksamhet samt

- främja tillgången till informationsmaterial om finansmarknadens verksamhet.

Ekonomiutskottet föreslår att 4 § i lagen om Finansinspektionen kompletteras med en ny 6 a-

punkt om att Finansinspektionen ska följa och bedömma tillgången på och prissättningen av de banktjänster som kreditinstituten tillhandahåller. Finansinspektionen kan med stöd av sina nuvarande befogenheter och den nya bestämmelsen ingripa i sådana enskilda kreditinstitutsfunktioner som kan anses strida mot kreditinstitutslagen. Däremot ger den nya bestämmelsen inte Finansinspektionen rätt att ställa krav på hur täckande kreditinstitutens servicenät ska vara eller vilka tjänster de ska tillhandahålla.

Finansinspektionen ska övervaka att tillsynsobjekten följer bestämmelserna och kunderna får den bankservice de behöver. Finansinspektionen bör också se till att hinder inte läggs för att rättigheten tillgodoses, exempelvis genom en oskälig prissättning. Det är viktigt, menar ekonomiutskottet, att Finansinspektionen för egen del sörjer för att kunderna har tillgång till uppgifter om olika betalningsalternativ och priset på dem.

Finansinspektionen bör t.ex. i berättelserna till riksdagens bankfullmäktige rapportera om hur banktjänsterna, tillgången på dem och prissättningen har utvecklats och om Finansinspektionen vidtagit åtgärder med anledning av dem. Bankfullmäktige kan lägga fram sin syn på saken i berättelserna till riksdagen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomiutskottet

att lagförslag 1 förkastas och

att lagförslag 2 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

2.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om Finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 § i lagen av den 27 juni 2003 om Finansinspektionen (587/2003) en ny 6 a-punkt som
följer:

4 §

Verksamhet

*6 a) följa och bedöma tillgången på och pris-
sättningen av de banktjänster kreditinstituten
tillhandahåller,*

Finansinspektionen sköter sin uppgift genom
att

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i LM)

Helsingfors den 14 oktober 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Jari Leppä /cent
medl. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Esko Kiviranta /cent
Martti Korhonen /vänst

Miapetra Kumpula /sd
Seppo Lahtela /cent
Klaus Pentti /cent
Antti Rantakangas /cent
Martin Saarikangas /saml
Juhani Sjöblom /saml
Oras Tynkkynen /gröna
ers. Roger Jansson /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

RESERVATION

*Motivering**Inledning*

Reservationen är identiskt med den till underlag för behandlingen lagda lagmotionen LM 3/2004 rd, som väckts av ledamot Jukka Gustafsson och undertecknats av 122 ledamöter. Utskottsmajoriteten föreslår att lagförslag 1 i lagmotionen förkastas och lagförslag 2 godkänns enligt utskottets ändringsförslag. Vid expertutfrågningen påpekades det att det spelrum den gällande lagen ger Finansinspektionen inte påverkas på något sätt även om lagförslag 2 godkändes i den form utskottet föreslår. När utskottet dessutom föreslår att lagförslag 1 i lagmotionen ska förkastas, innebär det att vi befinner oss i ett status quo-läge. Utskottets formulering ändrar inte situationen ett dugg och kundernas rätt till grundläggande banktjänster äventyras fortfarande på grund av de höga serviceavgifterna.

Motivering

Under de senaste årtiondena har det skett en stor teknisk och attitydmässig förändring hos bankerna i deras agerande i fråga om betalningstrafiken. I början av 1980-talet konkurrerade bankerna med varandra i att ta fram och erbjuda nya betalningstjänster. Något tidigare hade bankerna inlett kampanjen lönen till banken för att locka penningtrafiken till banker och andra finansinstitut. Gratistjänster var det främsta lockbetet som människor nappade på och lät bankerna sköta sina penningaffärer.

Efter liberaliseringen av finansmarknaderna följde av en bankkris var marknaden för betalningstrafiktjänster inte längre sig lik. När ränteregleringen upphörde skärptes konkurrensen mellan bankerna samtidigt som bankernas räntenetto minskade när räntemarginalen mellan utlånings- och inlåningsräntan krympte. Inkomster na dalade och bankerna tvingades rikta blicken på andra tjänster i jakten på intäkter. De avgifts-

fria betalningstjänsterna belades stegvis med avgift. Bankkrisen slog mot alla banker, som tvingades ty sig till garantier och stöd från staten. Av det offentliga bankstödet har till dags dato 5,5 miljoner euro gått förlorade för gott. Efter bankkrisen drog bankerna ned på antalet avgiftsfria tjänster och höjde priset på tjänsterna.

På några få årtionden har bankverksamheten fått en helt ny karaktär. Kunderna har lärt sig använda bankomater och betalautomater samt telefon- och nättjänster. En övervägande majoritet av kunderna kan sköta sina betalningar utan mankemang och, ur banksynvinkel, behändigt elektroniskt via en nätbank. Men bankerna har också kunder som inte klarar av eller vill betala sina räkningar elektroniskt eller genom direktdebitering. Det kan vara knepigt för dem att använda en automat, för att inte tala om en dator eller en nätbank. Med hänsyn till att dessa personer utgör en liten bråkdel av bankernas alla kunder kan det inte bli ekonomiskt övermäktigt för bankerna att erbjuda dessa personer banktjänster till skäligt pris över disk. I ett kundperspektiv däremot är en serviceavgift på upp till 8 euro för en enda räkning oskälig. De räkningar som betalas över disk på banken är i snitt relativt små. Därför bör serviceavgiften stå i skäligt förhållande till själva räkningen. En engångsavgift på högst 2,5 euro torde räcka till för att täcka bankens kostnader för transaktionen.

För ett år sedan fogades till kreditinstitutslagen en ny 50 a § med bestämmelser om kunders rätt till grundläggande banktjänster. Enligt paragrafen får en depositionsbank endast av vägande skäl vägra att öppna ett vanligt inlåningskonto och att bevilja en produkt som är avsedd för användningen av ett sådant konto. I motiveringen till regeringens proposition (RP 33/2002 rd) konstateras att prissättningen av tjänsterna har betydelse för tillgången till grundläggande banktjänster. I propositionen sägs det att kundens rätt till grundläggande banktjänster inte ska kunna

negligeras t.ex. genom oskäligen och diskriminerande prissättning.

I praktiken är det svårt att konkurrensutsätta bankerna när det gäller betalningstjänster. För det första har bankerna gjort sina servicepaket och serviceavgifter så komplicerade att det är nästan omöjligt att jämföra dem med varandra. Dessutom petar bankerna hela tiden på servicepaketets innehåll och ändrar serviceavgifterna, vilket gör det svårt för kunderna att hänga med. Det ska vara mycket till att avsluta en bankrelation som pågått i årtionden. Konkurrensen och konkurrensens effekter på priset på kassatjänster har inte utfallit som de ska. Därför måste övervakningen av bankernas betalningstrafik-

tjänster och serviceavgifter effektiviseras. I lagförslaget föreslås att Finansinspektionen ska följa och göra en bedömning av serviceavgifterna, såväl i innehållsligt som i prismässigt och kvalitativt hänseende, samt övervaka att kundernas rätt till grundläggande banktjänster inte äventyras på grund av oskäligen serviceavgifter.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

att lagförslag 1 och 2 godkänns i enlighet med lagmotion LM 3/2004 rd (Reservationens ändringsförslag).

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 50 a § i kreditinstitutslagen

I enlighet med riksdagens beslut
föreslås till 50 a § i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993), sådan den lyder i lag 69/2003, ett nytt 3 mom. som följer:

50 a §

Kunders rätt till grundläggande banktjänster

tet för betalningsförmedlingen ta ut en serviceavgift på högst 2,5 euro per uppdrag.

— — — — —
När en kund ger ett kreditinstituts kontor ett betalningsförmedlingsuppdrag, får kreditinstitu-

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om Finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut

EkUB 18/2004 rd — LM 3/2004 rd

fogas till 4 § i lagen av den 27 juni 2003 om Finansinspektionen (587/2003) en ny 9 a-punkt som följer:

4 § <i>Verksamhet</i>	<i>som i prismässigt och kvalitativt hänseende, samt övervaka att oskäligen serviceavgifter inte hindrar någon att få sådana grundläggande banktjänster som avses i 50 a § i kreditinstitutslagen,</i>
Finansinspektionen sköter sin uppgift genom att	
9 a) <i>följa och göra en bedömning av de betalningstrafiktjänster kreditinstituten erbjuder och de serviceavgifter de tar ut, såväl i innehållsligt</i>	
	Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 14 oktober 2004

Sari Essayah /kd
Martti Korhonen /vänt